

Universal Declaration of Human Rights - Kabiye

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

KEDENGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM

KUBUUZUTU

Yee ɔ̄tisaa se p̄um̄na eyaa se p̄ewee kuman̄ wala es̄ndaa ne p̄ikena wazaɣ p̄uȳu kɔɣ, ɔ̄tisaa ɔ̄ɔɔ se peeɔe ejaɔe yɔɔ ti-yɔɔ weu, toononum ne lahez̄iye pal̄iyna;

Ɔ̄inaa se eyu wala tɔm k̄us̄i ne ti-yɔɔ k̄uɔ̄ɔ palab̄ina ne kiweekum tɔyi ne piɔeȳi eyaa. Mb̄u paɔaɣ se ejaɔe eleȳzi weu, eyaa wee pa-ti yɔɔ, p̄ɔɣɔɔɔ yem faaa ne piw̄li se pal̄i k̄uɔ̄ɔ taa, s̄ɔɔnd̄u eɔ̄tas̄iye-we krau;

Yee waɔe kewiyaȳ ekandaȳi eyu wala yɔɔ cam̄iye kɔɣ, wiɔ̄iyi p̄ukaȳ eyu en̄u ken̄au k̄iyeu se ek̄uȳi kewiyaȳ nga kɔ-yɔɔ se kalaki-ɪ ña;

P̄uwe cam̄iye se pas̄ina ajeya, akpeeti ne ala taabal̄iye ɔ̄u t̄um̄iye ɔ̄u ne puhuuna-ye;

Ɔ̄inaa se ajeya k̄igbend̄u ngbeye paȳt̄u takayaȳ taa ke eyaa kpeekpe tas̄i tisuu eyu wala ne e-wazaɣ pɔ-tɔm, ne p̄ɔɔ se abalaa ne halaa p̄ewe kuman̄ wala ana a-es̄ndaa; mb̄u lab̄ina ne paka ñ̄u se pekpeetiɣ samaȳ s̄inau t̄um̄iye yɔɔ ne piɔa p̄ewee pa-ti yɔɔ cam̄iye;

Ajeya k̄igbed̄u ngbeye taa ajeya tisaa se alak̄i ne eyaa kpeekpe ña eyu wala, eɪ p̄uwe se ngbeye eɔ̄u-ye nisi;

Yee eyaa t̄iɣe lwena lumaȳziye k̄uɔ̄m̄ɔ̄iye eyu wala ne e-ti yɔɔ weu tɔm yɔɔ kɔɣ, piɔa ne pala t̄um̄iye nɔ̄i.

MB̄U AJEYA KIGBEND̄U NGBEYE KEDIȲZAȲ S̄ɔS̄ɔ TƆM SE:

KEDENGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM t̄one t̄ike ajeya wena keden̄ga kpeekpe yɔɔ eyu wala tɔm we a-ñ̄u taa yɔ a-lumaȳziye; ne piɔa aɔeȳi a-ti, akuli ngbeye ɔ̄ine ɔ̄a-ajeya eyaa ne ajeya l̄ena eyaa eɔ̄e ne paña eyu wala ne e-ti yɔɔ weu tɔm.

Hɔɔlay 1

Pal̄ul̄u eyaaa ne pa-ti yɔɔ weu kraagbaa ne p̄ewee kuman̄ wala es̄ndaa. Pal̄ul̄u-we ne pɔ-lɔɣ ne pa-maȳzim; mb̄u yekina ne p̄ɔɔɔɔ ɔ̄ama se peke eyaa pa-tiɣe.

Hɔɔlay 2

Paa eyu weyi, eke k̄is̄em, k̄ikp̄eɔ̄, k̄uɔ̄l̄um, ñ̄um̄u, keɔeyaȳ, paa eke ɔ̄ɔɔi nḡu ki-taa t̄u, eɪaȳ s̄inaa, epiɔ̄iye eɔ̄e se keden̄ga kpeekpe yɔɔ eyu wala wena p̄ɔɣɔɔɔ a-tɔm ɔ̄ell̄ne yɔ, ake ɔ̄ɔɔ e-ñ̄ina.

Mb̄u ɔ̄ɔɔ paa eyu eɪna le, eke ejaɔe nɔ̄i ɔ̄iwe ɔ̄i-ti yɔɔ yɔ, ɔ̄iɔeȳi ɔ̄i-ti yɔɔ yɔ ɔ̄i-taa t̄u, yaa ɔ̄i-poliitikii ke nḡu, paapiɔ̄iye p̄ɔɔ se eyu wala tɔm t̄one t̄iɔ̄aɣna-ɪ.

Hɔɔlay 3

Paa an̄i, ewena waɔe se ew̄ena wezuu, ew̄ee e-ti yɔɔ ne ekandaȳi e-ti yɔɔ.

Hɔɔlay 4

P̄iɔeȳi se n̄ɔɣ̄u ew̄ee yomiye taa; eɪ padaaɔ̄u-ɪ ɔ̄ɔɔ k̄uɔ̄ɔ. Pekizi yomiye tɔm.

Քիֆըլի se քաժս առաջս կսնոյ, քեքրեղցես-լ, չաա քալաւ-լ մեծ քւամսնա se քալա էջս չո.

Paa anɪ, eweɲa waɖe se paa le, paya-ɪ se caa akele.

Եյաա կքեքքե ւէ կւմայ քայտւ Եսւնդա նէ քէւէնա ւաճէ զժժ Ե քայտւ Եկանդալ ք-յո՜ւ կւմայ. Կէ քալակւ-ւէ նախոյ նէ քիբլւ զւ, յա քւժոյ քայտւ ումաւ տա, քւէ Ժժժ Ե քականդալ ք-յո՜ւ կւմայ.

Paa ani, ewena waɗe se paɗay-i tɔm yaa pomuluu-i fanŋŋ wala wena paytu ha-i yɔ a-nɔmau taa, ewolo eheyi ejade taa tɔm hɔyaa.

Քաարւշլլ քաքրա ռոոյՅ քաղղ քաղղ զաա քեքեշւււ տետ.

Yee pakpa eyu nchyu se elabi nabuyu, ewena wade se pahuu e-tom fayi ne pana; tidey yaa tisihi.

1. **Եթ Երկրի քաղաքացիները չեն օգնում ինքին, ապա ինչպե՞ս կարող են օգնել մյուսներին:**

2. Paakpay ԿՅՍ ՏՈՈՈ մԲՍ ԷԼԵԲԱ ՆԵ ԲԻԺԱԲԵՂԻ ԲԱՅՏՈՒ ԿՅՍ, ԲՄ-ԿՈՇ; ԿԵԵ ԲՄ-ՎԱՅԼ ԲՆԿՈՄԱ ԲԼԼՍ ՏԵ ԷԼԵԲԻ մԲՍ ԿՅՍ ԲԻԿԵ ԿԱՎԵՔԻՄ, ՆԵ ԲՄԲՈՇՄՍ ՏԵ ԲՈՇՈ Ե-ՆԱՆԳՆԱՆԳՄՍ ԿՈՇԿ, ԲԱՅՏՈՒ ԿԱԽԱՆԴ ԿՈՇ ԲԱՏԻՆԳԼՅ.

Pifeyi deu se eyu nchay edu e-nachelu tom taa yem yem.

1. Paa anɩ, ewena wade se ewolo paa le, eɔɔɔ dende e-liu wɛɛ yɔ paa ejade ndɩ le dɩ-taa.

2. Paa eyu weyi, ewena wade se ekuyi ejade ndi ewe di-taa ya, paa rike e-ñindε, ne rimay-i dooye le, erisi.

1. Yee palı ԵԿՍ ռոչԿՍ wayl doli fahhı, ewena wađe se eñınlı kuyus dıdıyε. Etalı le, padaalɔ-l.

2. **ΕΙΕ, yee toononum, eweeki nabuyy ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edy kuyy doli.**

1. Ραα εγυ weyi, εωενα wαδε se εγaa εjαδε naδlyε se ε-τε.

2. Ριφeyl se pekizina nɔɔɔ se edaayaa ε-εjaδε se ε-τε yaa edaa lexzi τε.

1. Halibiya ne abalibiya, paa pe-te le, palaki cacci ngu, pataliy pe-dede le, pewena wade se pawali, pakpay halaa ne papisi disi ne si-tinaa. Pa-wala we kiman halikpayye dede; abalu wena wade se ekizi e-halu ne edonu-; halu newena wade dadi se ekizi e-walu ne eku e-yo.

3. Mıɣay kɛna samay hoye; kɛwɛna wadɛ se samay nɛ kewiyay pakandayɪ kɔ-yɔɔ.

1. Εγὺ paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekɔdaa, ewena waɖe se eweena ñim.

2. Քիֆըլ զեւ ի քելը ռոյոյս ե-ճիւմ ֆաղղղ.

Ραα ανι, εωενα wadε se elizi ε-lımayza faaa, ετιη εσο τoм нuмaυ ηγυ εσoлаa γo. Ρυ-тaнυυ se wadε dıne diyekina ne eyυ pızi eyele εσο τoм нuмaυ nakoyυ ne ετιη lεεkυ, epizi ewlı εσο τoм нuмaυ ηγυ ετιηγıγ-kυ γo kυ-τoм lalaa faaa; paa ewε e-deke yaa ε ne lalaa, epizıγ ela pυ-tomıye.

Paa eyu weyi, ewena wadɛ se eyɔɔɔɔ faaa ndu emayɔɔɔ yɔ; pɔ-tɔɔɔ se sɔɔɔɔ edaakpa eyu nɔɔɔ se eyɔɔɔ natɔɔ nɛ palabi-ɔ nabɔɔ. Pɔ-tɔɔɔ ɔɔɔ se eyu wena wadɛ se ekedi lalaa ndu esuma, enaa yaa eniwa yɔ.

1. Ραα ανι, εωενα waδε se ewolo kediyzay ne εωεενα ηgbeyε.

2. Քիֆըլի se րակրա ոռոյս ոէ զոյ se եսս ոյոբեյե ոադլեյե տաա.

1. Paa eyw weyi, ewena waɗe se eqɗ e-ɗɗɗɗ e-ɗɗɗɗ ɗɗɗɗ tumɗe tɗm taa. Emaymay epizɗ elɗ lɗmayza yaa etɗna samay lɗɗ eyaa mba se ɗɗɗɗɗɗ ɗɗɗɗ ɗɗ ɗɗ-ɗɗɗɗ.

2. Ραα ανι, εωενα wαδε se εια kewiyay tυmlye naqllye.

3. Samay saɔlum kena kewiyay don tigde. Takayısı dızuu panayna samay saɔlum mbu.

Paa eyw weyi, ewena waɗɗe se samay ekandayɩ ɛ-yɔɔ. Kandayus mbu piyekina ne eyw weɛ ɛ-ti yɔɔ, ehɛzi ñim ne ɛɛkuliye pa-ñinɩs nɩmau taa.

1. Paa anɩ, ewena waɗe se ehiɣ tɔmɩye, tɔmɩye nɔɩ ɛɔɔɩaa ɣɔ, elabi-di ne mulum eɗaawee.

2. Eyaa kpeekpe wena waɗe se, palaki tumɓe kuɗumɗiye koɗɗ, peheyi-we kumaɗ, mulum edaawee.

3. Eꞑꞑ weui elaki tumiyɛ yɔ, pʊmʊnaa se peheyl-i camiyɛ, pitali ɛ nɛ ɛ-mizay nɛ padaala kʉñɔŋ samay taa.

4. Paa anɩ, eweɛna waɖe se e ne lalaa paɖu ngbeɣe; e-ngbeɣe ekpendi aɗgba lɛɛna yaa, aɗgba ana awwɛ ɖoɗ ne akandayɩ e-yaa.

Paa anɩ, ɛwɛna waɖɛ se ɛhɛzi nɛ ɛcalasi ɛ-ɛɛ, padaakɩli-l nazɩɩ tɔmɩye taa; ɛwɛna waɖɛ ɖɔɖɔ se paa pɩnaɣ nɣa, paha-l fenay kɔɖɔmay, ɛhɛzi nɛ pɛtɛ pɛhɛyi-l ke-liidiya.

1. Paa ani, ewena waɗe se eweena ñum ne piwazi e ne e-ñimba pe-wezuu cayɗ taa; ezi taɗnaɗ, taɗla, dɗɗɗɗe ne ko yɗ. Ewena waɗe se elaki kuñɗɗ, piwɗɗ-i, elabi ejam, episɗ edane yaa leluu, ekpadayaa, pala nabɗɗɗ ne pasɗna-i.

2. Asոյո՞ւնք piya քսմսո՞ւնք se pasւնա քլոյոյ.

1. Paa eyw weyi, ewena waqe se pokuli ε-εε. Pɪdamʊna se pɛhɛyi kɔɔkɔ sukuli γα. Pɪkɛna paa anɪ kɪjɛyʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛyʊ nɛ tuma kpasʊ sukuli ɔɔɔyɪ. Pʊpɔɔyʊ ɔɔɔ se patʊlɪ sukuli kɪtɛzʊ kɔɔkɔ paa anɪ.

2. Եթ Կուկի սե-էսէ Իկուլի, Բազա-Լ Ե-Եզու Կաթ տա, Բիսնա-Լ ՆԵ Էճա Եթ Եալ. Կիսնա Եյա ՆԵ Բաննա զալա, Բեկքեյ զալա Բա-Կալաէկուլ, Բազս ղգբեյ. Կիսնա զզզ ալա կալաէնդս ղգբեյ տա Եա աճուլ Լալաէլալ Կ՝.

3. Piya ñumba wena waɗe se palzi sukuli ngɔ pɔɔɔla se pepiya iwobi-ku yɔ.

1. Paa anɩ, ewena waɗe se eɗu nɔɔ faaa e-ɛjaɗe sonzi toɓm taa ne mbu pulɣ pi-taa yɔ, piwazi-l.

2. Paa ani ewena waɗe se ekandayi mbu elaba ne e-hiɗe sɛe ya pu-yaa.

Paa ani, ewena waɗe se eñay pana ne yedeyedetɓe edaawe ejaɗe yaɗi, ezi pɔyɔɗɗɗu kedenga kpeekpe yaɗi eyɗ wala tɔm takayay taa ya.

1. Ραα ανι, ετιλι εσυ σε εωε samay nga ka-taa φεεε νε ρικεδιγνα-ι γο, ετσο-κε κιμιγε.

2. Paa eyɔ weyi, ediyɔzina se ε-wala ñɩɩɩ nɔmaɩ ne ε-tɩ yɔɔ weɩ lelen nɩ pa-taa lɛ, kamay wɛɛ; pɩfeyɩ se ecezi-ke; paytɩ dɔna-ke. Mbɔ yekina ne eyaa ñaɔ dama wala; mbɔ hayna mɔmaɩ dɔdɔ se demookrasii samay taa eyaa ɩɩɩna dama.

3. Երս ոռոյս քըրւիլ էժ se Էնդ wala ana ne քսժժժ էլ այեյա կըցեմսս դցբեյէ սժոլսս ցժ.

Kedenga kpeekpe yaa eyu wala tɔm tɔnɛ, ti-taa tɔ kpayi kpayi. Eyu naɔyɔ fɛyi etɔŋ se haɔɔs kɔnɛ, yaa ŋɔ yɔ, kɔtɔŋna se padaaŋa wala naaye ejadɛ dɔnɛ, yaa ndi yɔ dɔ-taa.